

Lög

35
27. júní

um

vátrygging sveitabæja og annara húsa í sveitum, utan kauptúna,
svo og um lausafjárvátrygging.

Vjer Christian hinn Tíundi, af guðs náð konungur Íslands og Danmerkur,
Vinda og Gauta, hertogi í Sljesvík, Holtsetalandi, Stórmæri, Þjettmerski,
Láenberg og Aldinborg,

Gjörum kunnugt: Að Vjer samkvæmt 12. gr. laga, dags. í dag, um
breyting á lögum nr. 71, 14. nóv. 1917, um vátrygging sveitabæja og
annara húsa í sveitum, utan kauptúna, svo og um lausafjárvátrygging,
höfum látið færa viðauka og breytingar þær, sem ákveðnar eru í fyr-
nefndum lögum, inn í meginmál laganna nr. 71, 14. nóv. 1917, og gefum
þau hjer út sem lög um vátrygging sveitabæja og annara húsa í sveitum,
utan kauptúna, svo og um lausafjárvátrygging.

I. kafli.

Um brunabótasjóði sveitarfjelaga.

1. gr.

Sveitarfjelögum á Íslandi er heimilt að stofna með skylduábyrgð bruna-
bótasjóði fyrir bæi og hús í hreppum, utan kauptúna.

Brunabótasjóðir þessir geta enn fremur trygt lausafje hreppsþúa gegn
eldsvoða, þó þannig að samanlögð vátryggingarupphæð lausafjár hvers hrepps,
sem trygt er, nemi aldrei meiru en $\frac{1}{3}$ af samanlagðri vátryggingarupphæð
húsa í brunabótasjóði hreppsins.

Ákvæðin um tryggingu lausafjár koma ekki til framkvæmda fyr en
fengin er endurtrygging erlendis.

Lög þessi takmarka verksvið brunabótasjóðanna, en fyrirkomulagið skal
ákveðið í reglugerð.

2. gr.

Brunabótasjóður bætir $\frac{5}{6}$ alls þess brunaskaða á húsum og lausafje,
vátrygðu í sjóðnum, sem eiganda, konu hans eða nánustu erfingjum verður
eigi kent um að hafa valdið með ásetningi eða stórkostlegu gáleysi, og gildir

35 það án tillits til byggingarefnis hússins, nema brunaskaði sje svo lítill, að ekki nemi 50 krónum í húseign eða lausafje, sem er 2000 kr. virði eða meira, eða 1% í minni húseignum eða lausafjäreign, en þá skal eigandi hafa skaðann óbættan. Til brunaskaða teljast skemdir á trygðum húsum eða lausafje, sem stafa af björgunartilraunum.

3. gr.

Til húsa telst alt múrfast og naglfast, þar á meðal eldstór, ofnar, föst rúmstæði o. s. frv.

4. gr.

Skylduábyrgð hvílir á öllum íbúðarhúsum, sem liggja utan kauptúna, úr hverju efni sem þau eru byggð, og geymsluhúsum, sem þeim eru áföst, þó svo, að virðingarverð húsa eða húsaþyrpinga, sem í sameiginlegri brunahættu eru, fari eigi fram úr 12,000 kr. Heimilt er og að váttryggja í brunabótasjóðum hreppanna peningshús, hlöður og önnur hús til ábúðarnota.

Ennfremur er heimilt með samþykki meiri hluta atkvæðisbærra húsráðenda, að taka til ábyrgðar í brunabótasjóði hrepps samskonar hús og í hreppnum, þótt þau sjeu í öðrum hreppi, ef ástæður þar banna, að stofnaður sje brunabótasjóður samkvæmt lögum þessum.

Sá er undanþeginn skylduábyrgð í sjóðnum, er sýnir sveitarstjórn árlega skilríki fyrir því, að hann hafi váttryggt hús sín í áreiðanlegu brunabótafjelagi.

5. gr.

Tekist getur brunabótasjóður á hendur ábyrgð að $\frac{5}{6}$ í húsi eða húsaþyrping í sameiginlegri brunahættu, þó herra verði nemi en 12000 kr., ef sveitarstjórn og stjórnarráð samþykkja.

6. gr.

Hvergi má tryggja þann sjötta hluta húsa eða lausafjár, sem ekki er váttrygður samkvæmt lögum þessum.

7. gr.

Húsráðendur þeir, er atkvæðisrjett eiga í sveitamálum, geta á lögmætum fundi stofnað brunabótasjóð samkvæmt lögum þessum. Meiri hluti atkvæða allra atkvæðisbærra húsráðenda í hreppnum ræður úrslitum, en þá skal hver húsráðandi, sem jafnframt er eigandi að húseign, sem hann sjálfur notar, og er 500 kr. virði eða meira, hafa 2 atkvæði. Fundur er lögmætur, þá er hreppsnefnd boðar hann öllum húsráðendum með skriflegu fundarboði með tveggja vikna fyrirvara að minsta kosti, enda sje þar til tekið, um hver mál atkvæðisgreiðsla skuli fram fara.

Nú er samþykkt að stofna brunabótasjóð eftir því, sem fyr var sagt, og skal þá sveitarstjórn tilkynna það tafarlaust stjórnarráði Íslands.

8. gr.

Sveitarsjóður ábyrgist allar þær skyldur og skuldbindingar, er hvíla á brunabótarsjóði hreppsins, og greiðir brunabætur, ef brunabótasjóðurinn hrekkur ekki til. En brunabótarsjóður endurborgar sveitarsjóði svo fljótt, sem því verður við komið. Skal þá auka iðgjöld til brunabótasjóðs, svo sem sveitarstjórn þykir við þurfa, og eigi minna en svo, að skuldir við sveitarsjóð greiðist á næstu 10 árum af auka-iðgjöldum.

Nú hafa tveir eða fleiri hreppar samþykkt að stofna brunabótasjóði, og geta þá sveitarstjórnir þeirra, að fengnu samþykki meiri hluta atkvæða húsráðenda samkvæmt 7. gr. á almennum fundi komið sjer saman um að sameina brunabótasjóði þeirra. Hvíla þá skuldbindingar allar óskiftar á hinum sameiginlega brunabótasjóði þessara hreppa. Tekur hver sveitarsjóður þá tiltölulega þátt í gjöldum til brunabótasjóðsins eftir iðgjöldum þeim, sem greidd eru úr hreppnum. Innheimtu á iðgjöldum, reikningsskil o. fl. annast hver sveitarstjórn í sínum hreppi, eins og ákveðið er í síðasta hlut 9. gr. og 10.—12. gr., en sveitarstjórnin í þeim hreppnum, sem hæst iðgjald greiðir, tekur á móti og ávaxtar iðgjöldin (sbr. 9. gr. 1. málslíð), hafi hlutaðeigandi sveitarstjórnir ekki öðruvísi um samið.

9. gr.

Oddviti sveitarstjórnar hefir með höndum alla stjórn og umsjón brunabótasjóðs, og setur fje hans á vöxtu á hentugum stað með nægri tryggingu. Hann hefir á hendi innheimtu á iðgjöldum til sjóðsins, og hafa þau sama lögtaksrjett sem sveitarútsvör. Hann hefir á hendi reikningshald sjóðsins og skýrslugerð, og leggur ársreikning hans fyrir sýslunefnd til endurskoðunar og úrskurðar um sama leyti og sveitarsjóðsreikning.

Fyrir störf þessi greiðir sveitarsjóður 50 aura fyrir hvert váttrygt býli. Heimilt er sveitarstjórn að fela þessi störf öðrum manni úr sveitarstjórninni en oddvita.

10. gr.

Heimilt er sveitarstjórn, ef lögmatur sveitarfundur samþykkir árlega, að leggja úr sveitarsjóði fje til stofnunar og styrktar brunabótasjóði hreppsins 10 fyrstu árin, þó eigi meira en jafna upphæð iðgjöldum váttryggjenda.

11. gr.

Nú stofnar hreppur brunabótasjóð samkvæmt lögum þessum, og skal þá sýslumaður nefna til skoðunarmenn, tvo eða fleiri í hreppi, eftir því sem sveitarstjórn ákveður nánar, til þess að gera lýsing og virðing allra húsa, sem váttryggjast eiga í sjóðnum; enn fremur virða lausafje það, sem óskast váttrygt, og annað það, er reglugerð mælir fyrir. Skulu þeir vinna eið að starfi sínu. Endurvirðing fer fram á hverjum 10 ára fresti. Eigandi eða leigjandi húseignar eða lausafjár getur krafist yfirvirðingar á sinn kostnað, og dómkveður þá sýslu-

35 maður til þess 4 menn óvilhalla. Fyrir skoðun þá, er fer fram við stofnun
27. júní brunabótasjóða, greiða sveitasjóðir kr. 2,50 á býli hverjum skoðunarmanni. Fyrir skoðunarkostnað við endurvirðingar og önnur störf skoðunarmanna skal launa sem reglugerð ákveður.

12. gr.

Allar virðingargjörðir rita skoðunarmenn í sjerstaka bók, er sveitarstjórn varðveitir, og sendir hún stjórnarráði Íslands afrit af öllum virðingargjörðum, jafnskjótt og þær eru bókaðar. Húsvirðingabók sje gegndregin og staðfest af yfirvaldi. Í hana rita skoðunarmenn eiðstaf sinn, þá er þeir hefja starf sitt.

13. gr.

Iðgjaldið hvílir á hinni vátrygðu eign, en greiðist af húsráðanda. Sje hann leiguliði, getur hann haldið eftir af eftirgjaldinu eða leigunni iðgjaldinu af þeim húsum, er hann á ekki.

14. gr.

Nú er hús eða lausafje veðsett, sem vátryggt er samkvæmt lögum þessum, og nær sá veðrjettur einnig til brunabótafjárins. Fyrirgjóri veðsetjandi rjetti sínum til brunabóta, hefir veðhafi eigi að síður rjett til brunabótanna að svo miklu leyti sem þarf til lúkningar veðskuldinni, ef annað veð eða aðrar eignir veðsetjanda hafa eigi hrokkið til.

15. gr.

Brunabætur úr brunabótasjóðum hreppanna skulu að fullu ganga til endurbóta eða endurbyggingar húsum, sem brunnið hafa, nema sveitarstjórn samþykki að öðru vísi sje með farið. Eigi þarf sveitarstjórn að láta brunabót af hendi, nema trygging sje fyrir endurbyggingu jafngóðri og þeirri er brann.

16. gr.

Vátryggjendum er heimilt að taka lausafje sitt úr brunabótatryggingu brunabótasjóðanna við áramót, að undangenginni uppsögn með 3 mánaða fresti, og hafi vátryggjandi greitt iðgjald sitt til þess tíma, er hann fer úr fjelaginu.

17. gr.

Heimilt er sveitarstjórn, með samþykki lögmæts sveitarfundar, að gjöra samþykkt um björgunartilraunir við eldsbruna. Hefir samþykkt sú gildi fyrir alla fulltíða menn í hreppnum, ef hún er staðfest af stjórnarráðinu.

*Um sameiginlegan brunabótasjóð.***18. gr.**

Nú hafa 10 hreppar tilkynt stjórnarráði Íslands, að þeir hafi stofnað brunabótarsjóð samkvæmt lögum þessum, og skal það jafnskjótt stofna sameiginlegan brunabótasjóð fyrir sveitahíbýli á Íslandi. Er hlutverk hans að veita endurtrygging brunabótasjóðum hreppanna. Ríkissjóður greiði sem stofn til hins sameiginlega brunabótasjóðs 20 þús. krónur.

19. gr.

Í hinum sameiginlega brunabótasjóði skal endurtryggja helming þeirra 5% hluta allra híbýla, annara húsa og lausafjár, sem vátrygt er í brunabótasjóði hreppanna. Helmingur allra fastra iðgjalda frá vátryggjendum gengur til endurtryggingar. Stjórnarráð Íslands mælir fyrir um gjalddaga og greiðslu endurtryggingariðgjalds.

20. gr.

Nú brennur hús, sem vátryggt er samkvæmt lögum þessum, eða skemmist af bruna, svo að nemi brunabótum, og er þá skylt að greiða úr hinum sameiginlega brunabótasjóði helming brunabótanna til hlutaðeigandi brunabótasjóðs, en hann greiðir eiganda allar brunabæturnar (sbr. 2. gr.). Einnfremur greiðir hinn sameiginlegi brunabótasjóður að helmingi við brunabótasjóð hreppsins, kostnað við skoðun þá, er leiðir af bruna.

21. gr.

Stjórnarráð Íslands annast stofnun, stjórn og framkvæmd hins sameiginlega brunabótasjóðs, og ávaxtar fje hans á tryggilegan hátt. Stjórnarráðið getur, þegar því sýnist nauðsyn bera til, falið einum eða fleiri mönnum stjórn hins sameiginlega brunabótasjóðs á hendur, gegn endurgjaldi af sjóðnum, sem það ákveður.

22. gr.

Nú verða brunar svo miklir á húsum sem endurtryggð eru í sjóði þessum, að hann hrekkur eigi til endurtryggingar, og skal þá landssjóður lána vaxtalaust það, er á skortir, og endurborgast það eftir því, sem tekjur sjóðsins vinnast til. En fari svo að lán þetta nemi meiri upphæð en 10000 kr., skal leggja á alla brunabótasjóði hreppanna aukagjald að rjettu hlutfalli við hið fasta iðgjald þeirra ár hvert, svo sem þörf krefur, til þess að sá hluti lánsins, sem umfram er 10000 kr., greiðist landssjóði að fullu á eigi lengri tíma en 10 árum.

35

27. júní

23. gr.

Nú fær stjórnarráðið líkur fyrir, að of há sje brunabótavirðing á húsum eða lausafje í fleiri eða færri af hreppum þeim, er stofnað hafa brunabótasjóði samkvæmt lögum þessum, og er því þá heimilt að skipa fyrir um endurvirðingu. Lækki virðing á þeim húsum eða lausafje til jafnaðar við endurvirðingu, greiðist kostnaðurinn við hana úr brunabótasjóði hlutaðeigandi hrepps, en standi hún í stað eða hækki, greiðist kostnaðurinn úr hinum sameiginlega brunabótasjóði.

III. kafli.

Almenn ákvæði.

24. gr.

Stjórnarráð Íslands setur reglur um nánara fyrirkomulag á brunabótasjóðum hreppanna og hinum sameiginlega brunabótasjóði. Skal þar, meðal annars, segja fyrir um flokkun hinna váttryggðu húsa eftir brunahættu og ákveða upphæð iðgjalda. Reglugjörð þessa sendir stjórnarráðið síðan öllum sveitarstjórnnum á Íslandi.

25. gr.

Stjórnarráðið setur reglur um, hversu haga skuli eldstæðum og reykþípum í húsum, váttryggðum samkvæmt lögum þessum, svo og um annað það, er nauðsynlegt er til varúðar gegn eldsvoða. Eru reglur þessar og skilyrði gildandi fyrir alla váttryggjendur. Síðan lætur stjórnarráðið prenta eyðublöð fyrir ábyrgðar-skírteini handa öllum váttryggjendum, og sje þar á prentuð váttryggingarskilyrðin og þau ákvæði laganna, er einkum varða hvern váttryggjanda. Byrjar ábyrgð brunabótasjóðs, þá er váttryggjandi hefir í hendur fengið váttryggingarskírteini eða hin fyrstu greiðsluskírteini fyrir iðgjaldi. Ennfremur lætur stjórnarráðið prenta önnur nauðsynleg eyðublöð fyrir brunabótasjóði hreppanna og hinn sameiginlega sjóð. Prentunarkostnaður samkvæmt þessari grein greiðist úr hinum sameiginlega brunabótasjóði.

26. gr.

Húsvirðingabækur og gjörðabækur fyrir brunabótasjóði hreppanna lætur stjórnarráðið tilbúa á kostnað landssjóðs, og fá sjóðirnir þær ókeypis. Húsvirðingabækur sjeu lands eign og sendist Landsskjalasafninu, þá er þær eru fullskrifaðar fyrir nokkru, og nýjar bækur komnar, eftir því sem stjórnarráðið nánar ákveður. Vanskil á bókunum varða sektum alt að 50 kr., er renna í landssjóð.

27. gr.

35

Brot vátryggjanda og vanræksla á lögum þessum, og reglum þeim og skil-
yrðum, sem sett eru samkvæmt þeim, varða rjettarmissi til bunabóta eftir mála-
vöxtum, svo sem reglugjörð tiltekur nánar. Svo má og reglugjörð ákveða sektir
fyrir brot á ákvæðum hennar, 5—100 krónur, er renni í sjóð þann, er brotið
er við.

28. gr.

Með mál út af brotum mót lögum þessum skal fara sem almenn lög-
reglumál.

Eftir þessu eiga allir hlutaðeigendur sjer að hegða.

Gefið í Reykjavík, 27. júní 1921.

Undir Vorri konunglegu hendi og innsigli.

Christian R.

(L. S.)

Pjetur Jónsson.

L ö g

36

27. júní

um

samvinnufjelög.

Vjer Christian hinn Tíundi, af guðs náð konungur Íslands og Danmerkur,
Vinda og Gauta, hertogi í Sljesvík, Holtsetalandi, Stórmæri, Þjettmerski,
Láenberg og Aldinborg,

Gjörum kunnugt: Alþingi hefir fallist á lög þessi og Vjer staðfest þau
með samþykki Voru:

I. kafli.

Almenn ákvæði.

1. gr.

Lög þessi gilda um öll fjelög, er starfa á samvinnugrundvelli, með því
markmiði að efla hagsæld fjelagsmanna, í rjettu hlutfalli við þátttöku þeirra